

Svensk Kärnbränslehantering AB
Box 250
101 24 STOCKHOLM

Yttrande över Svensk Kärnbränslehanterings AB (SKB) preliminära ver- sion av miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för mellanlagring, inkapsling och slutförvaring av använt kärnbränsle

Dokumentet

Den 21 december 2009 presenterades rubricerade rapport för Östhammars kom-
mun som en del i det samråd som fortfarande pågår inför SKB:s ansökan till mil-
jödomstolen att etablera ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark, Öst-
hammars kommun. Denna rapport var också underlag inför det öppna samråd
som SKB höll i Storbrunn Östhammar den 6 februari ~~2009~~ 2010.

Att presentera en preliminär MKB är något nytt och ovanligt i svensk miljö-
prövningstradition, vilket ger ett utmärkt tillfälle för alla inblandade parter att
ytterligare förbättra underlaget för prövning och identifiera och rätta ut eventuella
frågetecken som finns kvar innan ansökan går in i mer formella processer, vilket
Östhammars kommun ser som mycket positivt och har som högsta ambition.

Förutom en preliminär MKB presenterades på samrådsmötet den 6 februari ~~2009~~ 2010
två underlagsrapporter om vattenverksamhet;
Vattenverksamhet i Forsmark I - Bortledning av grundvatten från slutförvarsan-
läggningen för använt kärnbränsle.
Vattenverksamhet i Forsmark II – Slutförvarsanläggningen för använt kärn-
bränsle - vattenverksamheter ovan mark.

Granskningen i Östhammars kommun

Inför SKB:s val av plats 2009 hade Östhammars kommun förberett en ny orga-
nisation för att granska SKB:s fortsatta arbete, för det fall att Östhammar och
Forsmark blev aktuellt för etablering av ett slutförvar. Med anledning av SKB:s
beslut den 3 juni att välja Forsmark, Östhammar som plats för en ansökan, be-
mannades och startade den nya organisationen i slutet av augusti 2009.

I den organisationen finns två granskande grupper, en grupp med fokus på den
långsiktiga säkerheten (säkerhetsgruppen) och en grupp med fokus på miljökon-
sekvenser för människors hälsa och miljö (MKB-gruppen). Därutöver finns en
referensgrupp med deltagare från samtliga politiska partier, grannkommuner och
intresseorganisationer med huvudsyfte att informera inom, och utom, kommunen

till medborgare och intresserade om frågan samt en samordnings- och informationsgrupp som koordinerar insatserna.

Parallellt med denna organisation finns i kommunen också gängse myndighetsgranskning för miljöprövningsärenden via miljö- och hälsoskyddsnämnden, som har avgett eget yttrande över denna preliminära MKB.

Säkerhetsgruppen och MKB-gruppen har granskat den preliminära MKB som SKB tagit fram. Angreppssätten har varit något olika och grupperna har sammanställt sina synpunkter i två dokument som ingår i kommunens yttrande och biläggs denna skrivelse. Båda grupperna har också anlitat konsult hjälp för fördjupningar och rapporterna återfinns som underlagsrapporter till gruppernas dokument.

Fokus har av naturliga skäl legat på slutförvarsanläggningen men Östhammars kommun har även synpunkter som omfattar Clink och Clab.

Granskningsdokumentet är uppbyggt i två delar;

Del 1 med större principiella frågor i yttrandet.

Del 2 med gruppernas synpunkter. Gruppernas dokument innehåller frågeställningar både på princip- och detaljnivå.

De synpunkter som framförs i detta granskningsdokument utesluter inte att de kan återkomma senare i den formella processen, om kommunen anser frågan vara viktig. Detta granskningsdokument utesluter inte heller att nya frågeställningar kan komma upp och beredas när ytterligare underlagsrapporter hos SKB blir färdiga och i samband med granskningen av ansökan. Även de synpunkter som förs fram i konsultrapporterna och som är författarnas egna kan återkomma i samband med granskningen, det gäller framför allt de frågeställningar som kommunen tidigare identifierat och där det fortfarande kan återstå följdfrågor.

Östhammars kommun vill också framföra att det är dess absoluta ambition att lyfta frågetecknen nu, även i lite svårare frågor, under samrådsskedet, för att underlätta den fortsatta prövningen och minimera processuella störningar.

Del 3 Underlagsrapporter som bla innehåller ytterligare en granskning av kommunens tidigare ställda frågor till SKB.

Del 1

Ett av de viktigaste dokumenten för den långsiktiga säkerheten - SR-Site - är fortfarande under uppbyggnad inför ansökan vilket gör att granskningen blir ofullständig. Många frågeställningar kopplade till den långsiktiga säkerheten

finns och även hur mycket av den informationen som ska ingå i miljökonsekvensbeskrivningen.

Ett viktigt dokument som saknas för att kunna se att alla frågor som tagits upp under samrådet behandlats av bolaget är den samlade samrådsredogörelsen. Östhammars kommun är dock medveten om att detta kan vara svårt att sammanställa under pågående samråd och SKB har också tidigare årligen publicerat samråden löpande.

MKB-gruppen har som ett led i sin granskning också relaterat till frågeställningar i den preliminära MKB:n som i ansökan kan föreslås som villkor för en eventuell verksamhet.

Med anledning av detta är det mycket angeläget att det tydligt framgår av ansökan vilka dokument som faktiskt ingår i ansökan och inte bara är underlagsrapporter utan juridisk betydelse. Det gäller såväl själva ansökan som ingående bilagor som MKB och SR-Site. Detta har betydelse för vilka skrivningar och förslag till lösningar som kommer att rymmas inom det sk allmänna villkoret för miljödomstolen, dvs ”att verksamheten ska huvudsakligen bedrivas i enlighet med ansökan”, samt vilka dokument som man faktiskt har haft samråd på. Båda grupperna har pekat på den rad av underlagsrapporter som saknas i den preliminära MKB:n.

Det är av vikt att de rapporter och undersökningar man hänvisar till inte är för gamla för att dra slutsatser på för dagsläget. Exempel på det kan vara hur man beskriver ”dagens pendlingssituation” på en rapport från 2003. Om underlaget fortfarande är relevant är det inga problem men det är angeläget att det framgår att en uppdatering av uppgifterna gjorts.

Båda grupperna tar upp frågor om kvalitetssäkring (osäkerheter, trovärdighet i modeller, upptäckt av brister i systemet, åtgärder vid brister, extern granskning mm) vilket behöver beskrivas mycket tydligare. Östhammars kommun har ställt en rad frågor tidigare som just har berört detta ämne, och där vi nu också till delar behöver ytterligare beskrivning.

Båda grupperna har frågor runt SKB:s hantering av varianter på deponering, KBS3- V (referensutformning) samt KBS3-H. Hur skulle en övergång till KBS3-H hanteras ur prövningssynpunkt och planeras förvaret rent fysiskt att kunna fungera för båda varianterna?

Systemet bygger på ett visst ”flöde” av kapslar som kommer att deponeras. Vad händer om en störning inträffar som gör att takten på deponering måste minska? Vilka förvaringsutrymmen och dimensioneringar räknar man med behövs såväl i Oskarshamn som i Forsmark, Östhammar?

Med en utbyggnad av slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall, SFR i Forsmark, och ett eventuellt slutförvar finner båda grupperna att de kumulativa (samlade) effekterna och konsekvenserna måste redovisas tydligare, både när det

gäller radiologi, hydrologi och annan miljöpåverkan (tex förändringar för flera rödlistade arter jämfört med varje art för sig).

MKB:n innehåller en hel del påståenden som i och för sig kan vara grundade men som saknar ett uppbyggande resonemang om varför det förhåller sig på det sättet, företrädesvis när det gäller utsläpp av radioaktiva ämnen. Även om detta gäller vid normal drift så måste man redovisa störningssituationer där det kan ske utsläpp.

Det är viktigt att så mycket som möjligt av jämförelsematerialet mellan platserna Laxemar i Oskarshamn och Forsmark i Östhammar är likartat beskrivet med likartade enheter, exempelvis kloridhalter i ytan, osäkerheter i sprickfrekvenser, samma grundinformation i kartmaterial exempelvis när det gäller grundvattensänkning (motsvarighet till fig 10-19 saknas) och sprickzoner (fig 3-14 relativt fig 3-16) i dokumentet.

SKB har gjort tydligt att den ansökan man avser att inge omfattar det nuvarande kärnbränsleprogrammet. Därutöver vill Östhammars kommun påpeka at det pågår ett lagstiftningsarbete som (om det verkställs) kommer att innebära förändringar när det gäller kärnkraften och följaktligen även dess avfallshantering och som gäller bland annat utbyte av reaktorer och nya typer av reaktorer.

Mot bakgrund av detta anser Östhammars kommun att det är angeläget att det någonstans framgår var SKB kommer att behandla, kommunicera och samråda om dessa frågor om det inte kommer att tas med i denna ansökan.

Del 2

Följande dokument medföljer och ingår i kommunens yttrande
Gruppernas yttrande:

Säkerhetsgruppens yttrande över SKB:s preliminära MKB, daterad 2010-02-22 (Bilaga 1a).

MKB-gruppens yttrande över SKB:s preliminära MKB, daterad 2010-02-22 samt underlagsrapporterna Vattenverksamhet i Forsmark I & II (SKB:s rapportnr inte klara) (Bilaga 1b)

Del 3

Följande dokument kompletterar kommunens yttrande, som författarnas egna och inte som kommunens ståndpunkter, men med frågeställningar som bör bemötas.

Konsultrapporterna:

Långsiktig säkerhet i MKB samt kommunens tidigare frågor

Preliminär rapport 2010-02-28, Hans Roos konsult

Granskning av SKB:s preliminära miljökonsekvensbeskrivning, Antonio Pereira

Granskning av kärnsäkerhetsfrågor i Svensk kärnbränslehanterings AB (SKB) preliminära miljökonsekvensbeskrivning, MKB, Öivind Toverud

MKB-dokumentet - juridik, grundvatten och buller

Kommentarer över SKB:s preliminära MKB rörande system för slutförvar av använt kärnbränsle, Ekologen Miljöjuridik

Granskning för Östhammars kommun av grundvattenrelaterade frågor i Svensk kärnbränslehantering AB, SKB:s preliminära miljökonsekvensbeskrivning (MKB), rörande byggnation av slutförvar för använt kärnbränsle, Melica

Granskning av buller- och vibrationsrelaterade frågor, Tunemalm Akustik

Jacob Spangenberg
Ordf. samordnings- och informationsgruppen

Marie Berggren
Enhetschef